

MOKYKLA

**PASTATŲ KOMPLEKSO IR APLINKOS ISLANDIJOS G. 3, VILNIUJE, PRITAIKYMAS
VILNIAUS UNIVERSITETO PEDAGOGŲ RENGIMO IR EDUKOLOGIJOS DOKTORANTŪROS
VYKDYMO REIKMĖMS**

Aiškinamasis raštas

Turiny

1. Architektūrinė-interjero idėja	5
2. Sklypo sutvarkymo sprendiniai	7
3. Pastatų pritaikymo ir pertvarkymo sprendiniai	9
4. Vidaus erdvių planavimo ir naudojimo principai	11
5. Paveldo ir istorinio tęstinumo strategija	13
6. Tvarumas, efektyvus išteklių naudojimas ir ilgalaikė eksploatacija	13
7. Eksploatavimo ir logistikos koncepcija	15

1. Architektūrinė-interjero idėja

Koncepcijos ašis – mokymosi tęstinumas.

Islandijos g. 3 pastatų komplekso architektūrinė idėja kyla iš dviejų esminių vietos savybių: daugiasluoksnės istorijos ir komplekso sudėties iš kelių skirtingo charakterio korpusų. Istoriniai tyrimai rodo ilgalaikį teritorijos ryšį su švietimo funkcija: nuo XIX a. pradžios čia veikė žydų švietimo ir amatų organizacijos, 1877–1911 m. formavosi mokyklos, dirbtuvių, salių, administracinių ir pagalbinių erdvių kompleksas, o vėliau ugdymo tradiciją tęsė geležinkelininkų ir profesinės mokyklos. Tai leidžia naują Vilniaus universiteto pedagogų rengimo ir edukologijos aplinką suvokti kaip natūralų vietos paskirties tęsinį, o ne naują, nuo istorijos atskirtą funkciją.

Ši tęstinumo idėja projekte interpretuojama ne istorinių formų imitavimu, bet naujos erdvinės struktūros principu. Atskiri komplekso korpusai nėra suvienodinami – priešingai, išryškinamas jų savitas mastelis, erdvinė sandara ir charakteris. Istorinis fragmentiškumas tampa ne problema, o projekto stiprybe: skirtinguose korpusuose kuriamos skirtingos akademinio gyvenimo aplinkos, kurias į vieną sistemą sujungia aiški bendro naudojimo infrastruktūra.

Pagrindiniame fasade iš dalies atkuriami čia buvę apdailinių plytų fasadai, taip pabrėžiant įėjimo erdvę ir sąsajas su pastato istorija.

Pirmame aukšte formuojamas pagrindinis vestibulis – tarsi akademinė aikštė, iš kurios aiškiai suvokiamos pagrindinės judėjimo kryptys, skirtingi korpusai, vertikalūs ryšiai ir kiemų kryptys. Vestibulis tampa ne tik įėjimo zona, bet ir aktyviausia bendruomenine komplekso erdve: vieta orientacijai, susitikimams, neformaliai darbui, ekspozicijoms ir kasdieniam universiteto gyvenimui. Į šią struktūrą integruojamas esamas pravažiavimas į kiemą, kuris išplečia vestibulį, apjungia korpusus ir tampa svarbia vidaus ir lauko ryšio bei kasdienės cirkuliacijos grandimi. Toks sprendinys atliepia konkurso reikalavimą pirmame aukšte sukurti aiškiai identifikuojamą vestibulį, paskiriantį pagrindinius naudotojų srautus.

Pagrindinės pastato laiptinės, kiek leidžia konstrukcinė schema, atveriamos, kad būtų matomos ir naudojamos tiek funkciniais, tiek ir vizualiniams ryšiams. Laiptinė, jungianti pagrindinį vestibulį su seminarų erdvėmis ir sale trečiame aukšte, atveriamas daugiausiai, suformuojant nedidelį atriumą greta laiptinės, skirtą išreikšti naujoviško tipo edukacinės erdvės atvirumą.

Interjero architektūra grindžiama principu išsaugoti, papildyti, o ne pakeisti. Kiek įmanoma naudojamos ir eksponuojamos esamos medžiagos bei elementai – parketo ir terrazzo grindys, istorinės laiptinės, išlikę meno objektai ir kitos charakterį formuojančios detalės. Nauji elementai kuriami santūrus ir šiuolaikiški, tačiau dialoge su esamu pastatu. Siekiama, kad nauja architektūra būtų atpažįstama, tačiau nekonkuruotų su istoriniu sluoksniu.

Medžiagiškumo pagrindą sudaro natūralios, taktiliškos ir ilgaamžės medžiagos – mediena, tinkas, akmenis ir mineraliniai paviršiai, metalo detalės bei tekstilė. Spalvinė gama neutrali ir šilta, kad pagrindiniu interjero charakterio elementu išliktų esamos architektūros tekstūra, dienos šviesa ir autentiški fragmentai.

2. Sklypo sutvarkymo sprendiniai

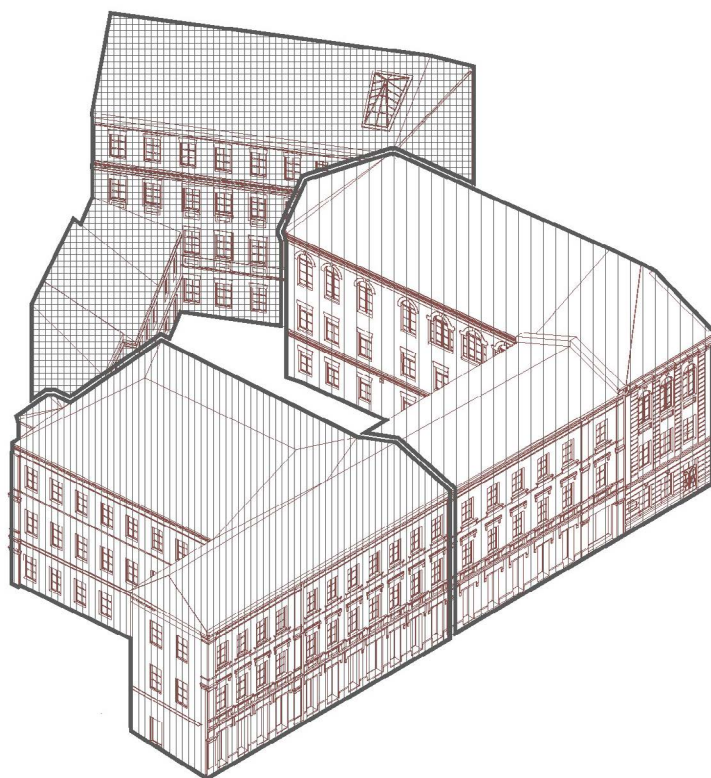
Sklypas suvokiamas kaip dviejų skirtingo charakterio, tačiau tarpusavyje papildančių universiteto lauko erdvių sistema.

Pagrindinis, grįstas kiemas yra aktyviausia ir reprezentatyviausia lauko erdvė. Čia susikerta pagrindiniai judėjimo srautai tarp komplekso korpusų, todėl kiemas tampa natūraliu universiteto kasdienio gyvenimo tęsiniu. Išlaikoma vyraujanti grįsta struktūra, tačiau jos mastelis humanizuojamas želdynų tarpais, medžiais, sėdėjimo vietomis ir mažosios architektūros elementais. Numatomos vietos poilsiui, neformaliai mokymuisi, susitikimams ir lauko seminarams. Kiemas projektuojamas kaip transformuojama erdvė, galinti prisitaikyti ir prie nedidelių universiteto renginių. Toks sprendinys atliepia užduoties reikalavimą vidinius kiemus integruoti į kasdienį universiteto gyvenimą.

Žaliasis kiemas interpretuojamas kaip ramesnė ir labiau rekreacinė aplinka. Išsaugomi brandūs medžiai, stiprinamas želdynų sluoksnis, formuojamos poilsio ir neformalaus bendravimo vietos. Natūralus medžių pavėsis ir uždarumas nuo intensyvios sankryžos leidžia šią erdvę suvokti kaip kasdienio atsitraukimo nuo akademinės veiklos vietą.

Nedidelis automobilių stovėjimas numatomas kiemo pakraštyje, naudojant esamą įvažiavimą pro vartus, ir integruojamas į lengvos konstrukcijos stoginę. Tokiu būdu transportas išlieka antraeilis, o pagrindinį kiemo charakterį formuoja želdiniai, medžiai ir rekreacinės erdvės.

Abu kiemai su pastatais jungiami aiškiais ir intuityviais pėsčiųjų ryšiais. Teritorijos apšvietimas skirstomas į funkcinį judėjimo apšvietimą ir atmosferinį kiemų apšvietimą. Želdinimo principas grindžiamas brandžių medžių išsaugojimu, minkštųjų dangų didinimu ten, kur tai įmanoma, ir atsparių, kontekstui tinkamų želdinių naudojimu.

Viešosios erdvės (salės/auditorijos/seminarų erdvės), jungiamasis korpusas

Viešosios erdvės (mokymo erdvės, bendruomenės ir savarankiško darbo erdvės)

Pusiau viešosios erdvės (administracija ir darbuotojų zona, universalios darbo vietos)

3. Pastatų pritaikymo ir pertvarkymo sprendiniai

Pagrindinis planavimo principas – aiškiai suzonuoti kompleksą, kartu išlaikant jo architektūrinį daugiasluoksniškumą.

Prie gatvių esantys korpusai tampa aktyviausia ir labiausiai vieša komplekso dalimi. Juose telkiamos studentų kasdieniam naudojimui skirtos bendro naudojimo, mokymo, savarankiško darbo ir bendruomeninės erdvės. Šių funkcijų koncentracija prie gatvės sustiprina viešąjį komplekso charakterį ir suteikia pirmiesiems aukštams didesnį gyvybingumą.

Kiemo gilumoje esančiuose korpusuose planuojamos pusiau viešosios – administracinės, akademinės ir darbuotojų erdvės. Joms suteikiamas ramesnis darbo charakteris bei aiškesnė prieigos hierarchija. Toks išdėstymas leidžia viename komplekse derinti intensyvių studentų gyvenimą su koncentracijai ir darbui reikalinga aplinka.

Kiekvienai pagrindinei funkcinei zonai numatomas antrinis holas, jungiantis visus tos zonos aukštus. Holai nėra suprantami kaip tradiciniai koridoriai – jie tampa tarpinėmis bendravimo, trumpalaikio darbo, laukimo ir orientacijos erdvėmis. Tokiu principu individualūs korpusai išlaiko savarankiškumą, tačiau funkciškai veikia kaip viena universiteto sistema.

Pirmame aukšte esantis pagrindinis vestibulis tampa viso komplekso orientacijos ir srautų paskirstymo tašku. Jo struktūra skaitoma iš įėjimo, o pagrindiniai ryšiai išryškunami vizualiniais ir erdviniais ryšiais.

Esama broma į kiemą integruojama į bendrą pirmo aukšto struktūrą. Taip išvengiama situacijos, kai atskiri korpusai veikia kaip izoliuoti objektai, ir sukurama vientisa kasdienės cirkuliacijos sistema.

Istorinės laiptinės išsaugomos ir tampa svarbiais architektūrinio identiteto elementais. Tuo pačiu sprendžiami esami aukščių skirtumai ir užtikrinamas visų naudotojų prieinamumas, integruojant būtinas universalaus judėjimo priemones.

Didžioji salė išlaikoma esamoje vietoje. Tai leidžia išsaugoti nusistovėjusį erdvinį ir reprezentacinį jos vaidmenį komplekse bei užtikrinti patogų jos naudojimą renginiams.

Atvirų švietimo išteklių erdvė – skaitykla – numatoma viršutiniame aukšte. Ji suvokiama kaip ramesnė akademinė aplinka, susieta su šviesa, vaizdais ir istorine pastato struktūra. Projekto sprendiniai taip pat išnaudoja palėpines erdves, kai tai leidžia jų architektūrinės, konstrukcinės ir paveldosauginės sąlygos.

Tokiu būdu nauja programa neperrašo esamos architektūros, o į ją įsilieja, maksimaliai išnaudodama esamą kompleksą ir mažindama perteklinių intervencijų poreikį.

3 aukšto planas

4. Vidaus erdvių planavimo ir naudojimo principai

Vidaus erdvės organizuojamos pagal Activity Based principą – skirtingam veiklos pobūdžiui kuriami skirtingi erdviniai scenarijai. Mokymo, individualaus darbo, bendradarbiavimo, susitikimų ir poilsio erdvės yra susijusios, tačiau nėra sutapatinamos.

Mokymo patalpose prioritetas teikiamas natūraliai šviesai, lankstumui ir galimybei transformuoti erdvę. Mobilūs ir lengvai perkonfigūruojami baldai leidžia auditorijas pritaikyti individualiam darbui, darbui grupėse, diskusijoms ar hibridiniam mokymui.

Universalių darbo vietų zonose numatomas skirtingo privatumo ir triukšmo lygio darbo vietų spektras – nuo ramių individualaus darbo vietų iki atviresnių bendradarbiavimo ir susitikimų erdvių.

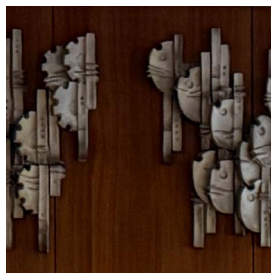
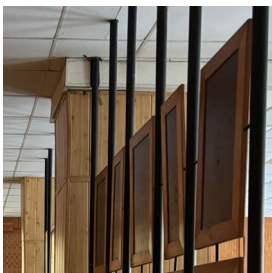
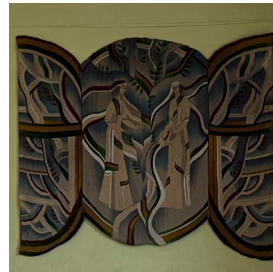
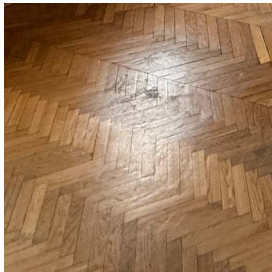
Bendrosios erdvės tampa tarpiniais sluoksniais tarp pagrindinių funkcijų. Jose numatomos sėdėjimo, trumpalaikio darbo, neformalaus susitikimo ir informacijos zonos. Tai leidžia akademinėi bendruomenei naudotis pastatu ne tik pagal formalų patalpų funkcijų grafiką, bet ir spontaniškai.

Interjero medžiagiškumo strategija paremta esamo ir naujo dialogu. Išsaugomas parketas, terrazzo, istorinės laiptinės, meno objektai ir kitos vertingos detalės. Nauji sprendiniai juos papildo, bet neužgožia. Taip kuriamas santūrus, šiltas ir ilgaamžis interjeras.

Pagrindinėje salėje siūlome atidengti stogo konstrukcijas. Jos galėtų būti panaudotos integruojant apšvietimą, projektorius, ekranus ir kitą audiovizualinę įrangą. Taip pat toks sprendimas sukurtų šiek tiek kūrybišką ir menišką atmosferą, tokiu būdu būtų prisiminta originaliai buvusi dvejopa šios salės paskirtis. Anksčiau ji buvo naudojama ir kaip piešimo-braižymo klasė.

ORT Vilna technikumai, 1920–1930. World ORT archyvas

5. Paveldo ir istorinio tęstinumo strategija

Konkurso teritorija yra Vilniaus senamiesčio ir archeologinės vietovės kultūros paveldo kontekste, o keli Islandijos g. 3 komplekso pastatai apibrėžiami kaip urbanistinės struktūros statiniai, turintys vertingųjų savybių požymių. Užduotyje taip pat akcentuojamas istorinio urbanistinio konteksto, vietos mastelio ir komplekso charakterio išsaugojimas bei perteklinių intervencijų vengimas.

Todėl pagrindinė projekto paveldosauginė strategija – ne sukurti naują architektūros sluoksnį, o aktyvuoti esamą.

Istoriniuose tyrimuose akcentuojama, kad kompleksas formavosi palaipsniui, reaguodamas į skirtingus bendruomenės poreikius. 1877–1911 m. čia susiformavo netaisyklingo plano kompleksas, kuriame buvo religinių ir amatų mokyklų, dirbtuvių, salių, administracinių bei pagalbinių funkcijų. Vėliau ugdymo paskirtis tęsėsi geležinkelinių ir profesinių mokyklų veikloje. Šis daugiasluoksnis raidos principas, per fasadų ir interjero atodangas, projekte išlaikomas kaip svarbi komplekso tapatybės dalis.

Naujoji Vilniaus universiteto funkcija šią istoriją pratęsia. Tokiu būdu projektas grąžina į kompleksą ne konkrečią istorinę funkciją, o jo esminę tapatybę – vietą, kurios architektūra skirta mokymuisi, žinių perdavimui ir bendruomenės formavimuisi.

6. Tvarumas, efektyvus išteklių naudojimas ir ilgalaikė eksploatacija

Tvarumas projekte pirmiausia suprantamas kaip esamo pastato gyvavimo pratęsimas. Prioritetas teikiamas esamų konstrukcijų, erdvių ir medžiagų naudojimui, todėl naujos intervencijos koncentruojamos tik ten, kur jos būtinos funkciniam, techniniam ar universalaus prieinamumo užtikrinimui. Tokia strategija atitinka konkurso užduoties principą mažinti perteklines intervencijas ir atsakingai naudoti esamus išteklius.

Maksimaliai panaudojami esami plotai, įskaitant palėpines erdves. Išlikusios medžiagos renovuojamos ir integruojamos į naują interjero struktūrą. Esami meno objektai bei istorinės laiptinės ne slepiami, o tampa aktyvia naujos aplinkos dalimi.

Naujos medžiagos parenkamos atsižvelgiant į ilgaamžiškumą, atsparumą intensyviui naudojimui ir paprastą priežiūrą. Baldai projektuojami kaip transformuojami ir ilgai naudojimui skirti elementai.

Dienos šviesa maksimaliai išnaudojama darbo, mokymosi ir bendruomeninėse erdvėse. Išnaudojamose pastogių erdvėse įrengiami stoglangiai. Dirbtinis apšvietimas diferencijuojamas pagal veiklą, o inžineriniai sprendiniai orientuojami į energijos vartojimo efektyvumą, gerą mikroklimatą ir patikimą pastatų eksploatavimą. Tai tiesiogiai atliepia konkurso užduotyje keliamus efektyvios eksploatacijos, komforto ir energijų taupančių sistemų reikalavimus.

7. Eksploatavimo ir logistikos koncepcija

Komplekso eksploatavimo principas grindžiamas aiškia viešų, pusiau viešų ir kontroliuojamų srautų hierarchija.

Pagrindinis lankytojų ir studentų patekimas organizuojamas per pagrindinį įėjimą iš Islandijos g. į vestibulį. Iš jo aiškiai paskirstomi pagrindiniai srautai į viešąsias erdves, mokymo patalpas ir skirtingus korpusus. Į kiemą vedanti broma tampa integralios kasdienės cirkuliacijos dalimi.

Viešoji studentų ir mokymo zona gali veikti intensyviausiu režimu, o administracinė ir universalių darbo vietų zona turi savarankišką antrinį holą ir aiškesnę prieigos kontrolę. Tokia struktūra leidžia daliai komplekso funkcijų veikti savarankiškai, kartu išlaikant bendrą universiteto infrastruktūrą.

Aptarnavimo ir techniniai srautai organizuojami taip, kad kuo mažiau konfliktuotų su pagrindiniais akademiniiais maršrutais. Teritorijos aptarnavimui naudojamas esamas įvažiavimas ir vartai. Nedidelis automobilių stovėjimas integruojamas žaliajame kieme, neperimant jo rekreacinio charakterio.

Pagalbinės, sandėliavimo ir techninės patalpos išdėstomos pagal esamos struktūros galimybes, prioritetą teikiant vietoms, kurios leidžia aptarnavimą atlikti netrikdant studijų proceso. Konkurso užduotyje nurodytos sezoninio inventoriaus ir lauko renginių įrangos laikymo funkcijos integruojamos į pagalbines bei, pagal technines galimybes, palėpines erdves.

Įgyvendinimo logika grindžiama kapitalinio remonto principu: išsaugoma esama struktūra, atnaujinamos inžinerinės sistemos, sutvarkomi vertingi elementai, užtikrinamas prieinamumas, o naujos intervencijos apsiribojamos funkciškai būtiniais sprendiniais.

